

*Nádherný lúboštný príbeh
založený na legende o svätom Valentínovi*

O LÁSKE
a
ZRADE

JAMIE OGLE

JAMIE OGLE

O LÁSKE

a

ZRADE

JAMIE OGLE
Of Love and Treason

Copyright © 2024 by Jamie Ogle

All rights reserved.

Translation © 2025 by Beata Horná

Cover designed by Eva M. Winters

Cover photograph of Roman woman copyright © Stephen Mulcahey / Trevillion Images.

All rights reserved.

Cover photograph of ancient amphitheater copyright © kaycco / Adobe Stock.

All rights reserved.

Cover photograph of red rose copyright © alesikka / Adobe Stock. All rights reserved.

Slovak edition © 2025 by IKAR, a.s. with permission of Tyndale House Publishers.

All rights reserved.

Tento príbeh je fikcia. Všetky mená, postavy, miesta a udalosti sú výplodom autorkinej fantázie alebo súčasťou vymysleného príbehu. Akákoľvek podobnosť so skutočnými miestami, udalosťami a žijúcimi či nežijúcimi osobami je náhodná.

V publikácii sú použité citáty z biblických textov (Sväté písmo, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1996).

*Pre mojich odvážnych bratov a sestry vo viere,
ktorí sa postavili za pravdu a vydržali až do konca.*

Mesto Rím

Idus Februarias, rok 270

Odtiahnu ho do stredu kruhu z piesku. Z tribún sa ozývajú posmešné výkriky a nedočkavý šum päťdesiatich tisícov Rimanov túžiacich po krvavej zábave. Spočiatku v ňom nespoznávajú muža, o ktorom hovorili s úctou a vzrušením. Muža, ktorý sa postavil samotnému cisárovi a teraz príde o hlavu. Tento nízky, štrbavý pisár nepôsobí ako ten hrdina, ktorého si predstavovali.

Ale niekto ho spozná a vykrikuje jeho meno. Tribúny okamžite stíchnu. Slnko je vysoko a piesok pod jeho nohami horúci. Od očakávania sa mu trasú kolená. Čoskoro zomrie a oni sa postarajú o to, aby smrť bola bolestná. Smrti sa nebojí. Napriek tomu mu v hrudi tlie iskierka nádeje, že bude zachránený ako tí traja mládenci v ohnivej peci. Iskierka nádeje v zázrak, ktorý spôsobí, že všetci na tribúne uveria v jediného Boha. Rozmazaným pohľadom prejde po aréne, po desiatkach tisícoch Rimanov, ktorí sú tu, aby sledovali, ako zomiera.

Ohlušujúce ticho preruší výkrik. Jediné slovo. Potom sa k nemu pripojí ďalší hlas.

A ďalší. A ďalší. Až nakoniec celá tribúna jednoblasne buráca.

„Vita! Vita! Vita!“

Život! Život! Život!

I

Mesto Rím

September, rok 269

Predavač Iris presviedčal, že keď bude nosiť ten prívesok, stane sa zázrak.

„Vráti to, čo je stratené.“ Tajnostkársky stíšil hlas, akoby sa bál, že ho začuje nejaký nepozorný občan, ktorý hľadá stratený meštek s mincami alebo kľúče od bytu. „Na vlastné oči som videl, ako plešatému mužovi narástla na hlave hriva a zhrbená stará žena narástla o päť centimetrov. Som si istý, že aj u vás bude ten prívesok fungovať.“

Iris prešla prstom po kuse kameňa veľkosti palca, ktorý visel na retiazke. Poľahkávala ho a odolávala pokušeniu kúpiť si ho. V tento deň si pripomínala sedem rokov slepoty. Niektorí tomu hovorili prekliatie bohov. Iris tomu hovorila nespravodlivosť.

Zahryzla si do pery. Musí sa rozhodnúť, kým Trajánovu tržnicu zavrú a otec ju začne hľadať. „Ste si naozaj istý, že to bude účinkovať?“

„Absolútne, moja drahá.“ Páchol potom a cibulou.

Tohto predavača Iris nepoznala. Náhodou vrazila do jeho provizórneho stánku, keď po rannej šichte odchádzala z pekárne. Zaberal veľkú časť širokej uličky medzi

Yanniho obchodom s hodvábnymi papučkami, ktoré sa už nevyrábali z hodvábu, a obchodom s hrdým nápisom *Pravé falernské víno*, v ktorom teraz predávali lacnú vodnatú *poscu*, ale na úrovni.

Predavač vycítil, že váha, a pokračoval. „Tieto kamene sú mimoriadne. Pochádzajú zo zázračných baní vysoko v Alpách, kam sa odváži len málokto. Do baní môžu vkročiť jedine kňazi, ktorí podstúpili rozsiahle očistné rituály, a iba zopár z nich odtiaľ vyjde živých. Tento kameň je čarovný, pobožkali ho bohovia a požehnali kňazi. Ak máte čisté srdce a vieru v bohov, dá vám to, po čom túžite.“ Prstami si prešiel po strnisku na brade. „Je to veľmi malá cena za váš zrak.“

Iris stále váhala. Predchádzajúce skúsenosti jej hovorili, že to nebude fungovať. Ale čo ak áno? Čo ak je tento kameň presne to, čo celý čas potrebovala? Už celé roky trpezlivo znášala šepot susedov a okoloidúcich o úbohej žalárnikovej dcére a dohady o tom, aký ohavný hriech proti bohom musela spáchať, keď ju potrestali slepotou.

Ale ak to neskúsi, nikdy sa to nedozvie.

„Dobre, vezmem si ho.“ Prívesok vrátila obchodníkovi, laktom si pridržala vychádzkovú palicu a vytiahla meštek.

„Múdre rozhodnutie.“

„Na vašom mieste by som to nekupoval,“ ozval sa neznámy mužský hlas pri jej uchu. Od ľaku podskočila a pritisla si meštek k hrudi.

„Prepáčte. Nechcel som vás vyľakať.“ Zľahka sa jej dotkol ramena. „Nekupujte ten prívesok.“

Zdvihla bradu a odstúpila od neho, potláčajúc nevôľu nad ďalším cudzím mužom s dobrými úmyslami, ktorý si myslí, že nedokáže robiť vlastné rozhodnutia.

Predsa len... Vzdychna si. „Prečo?“

„Je to obyčajný úlomok mramoru zavesený na mosadznej retiazke. Ten muž je podvodník.“

„Nie, je to zázračný kameň. Vráti, čo bolo stratené. Odvediem vás k sudcovi s obvinením za ohováranie.“

„K Asteriovi?“ spýtal sa neznámy hlas veselým tónom. „Toho dobre poznám. Povedzte mu, že ho pozdravuje Val.“

„Ako viete, že ten kameň nebude účinkovať?“ dožadovala sa Iris odpovede. Nechcela, aby sa jej táto príležitosť s čarovným kameňom prešmykla pomedzi prsty iba preto, že ju varuje akýsi muž, ktorého vôbec nepozná. Lenže na druhej strane toho predavača nepoznala o nič lepšie.

Muž sa k nej naklonil a zašepkal jej do ucha: „Chýba mu zub.“ Zacítila slabý závan vône santalového dreva a jeho dych jej sfúkol *pallu* na líce.

Iris nestihla včas potlačiť smiech.

„Zmiznite od môjho stánku, lebo zavolám strážu.“ Hlas predavača prichádzal zhora, akoby sa narovnal a vypol hrud'. „Som slušný obchodník.“

Ach. Ten neznámy muž má pravdu. Až teraz si všimla, že predavač šušle.

Zovrelo jej srdce z ďalšieho sklamania. Odstúpila od stánku a vykročila po uličke, posúvajúc pred sebou vychádzkovú palicu. Kroky neznámeho muža ju nasledovali. Šnúрку na meštekú si obmotala okolo zápästia a meštek pevne stisla v dlani. Zastala v chladnom tieni pred ďalším obchodom a vdýchla do seba vôňu hrušiek a melónov. Od hladu jej zaškvrkalo v žalúdku.

„Mám pre vás niečo lepšie.“ Muž sa zohol, zo zeme zdvihol teplý kameň a vložil jej ho do dlane. „Toto je

záračný kameň. Prezradí meno každého, kto sa ho dotkne, ale môže tiež prenášať mor, takže buďte opatrná.“

Keď muž pokračoval strojeným obchodníckym tónom, Iris sa usmiala. „Tento výnimočný kameň urazil kus cesty zo zeme pri vašich nohách až do vašej dlane, kde sa teraz nachádza. A to je, milá slečna, na kameň úžasný výkon, nemyslíte?“

Zasmiala sa, pevne stisla kameň v dlani a prikývla. „Určite.“

Mal príjemný hlas, pokojný a veselý, s náznakom neústupčivosti. Z toho, ako znel, usúdila, že ten muž je asi rovnako vysoký a vo veku ako ona. Mala dvadsaťjeden rokov, čo bolo pre dievča o sedem rokov viac než bežný vek na vydaj. Ona bola stará. On bol mladý.

„Som Valentín, ale priatelia ma volajú Valens alebo Val.“

Prešiel okolo nich rybár s košom plným starých, páchnucich rýb a čerstvých múch. Pod prístreškom vedľa nich sa dve ženy dohadovali o cene periel. O kúsok ďalej mužský hlas vykrikoval čosi o zlodejovi.

Iris sklonila hlavu. Okraj *pally*, ktorú mala stiahnutú až na oči, ju poštekľil na nose. „Ja som Quinta Magia, po otcovi, samozrejme. Ale všetci ma volajú Iris.“

„Iris,“ pomaly zopakoval jej meno.

Páčilo sa jej, ako ho vyslovil. Zvuk mu vychádzal von z hrdla cez zuby v jemných vlnách.

„Vidíte? Ten kameň funguje,“ dodal s úsmevom.

Aj Iris sa usmiala a zaplavila ju známa túžba. Prstom prešla po ostrom okraji kameňa. „Nebolo by úžasné, keby sa zázraky naozaj diali?“

„Veď sa aj dejú.“

„Myslím skutočné zázraky.“

„Dejú sa.“ Jeho hlas znel pevne, presvedčivo.

Potriasla hlavou. „Už som si zvykla, že som slepá. Myslím, že druhých ľudí to trápi viac než mňa.“ Bezstarostne mávla rukou, pokrčila plecami a pokúsila sa o krivý úsmev. „Ale bolo by skvelé, keby som videla vlas v jedle, kým ho zjem.“

Zasmial sa. „V taverne U Minotaura?“

„Takže aj vy ste tam už jedli.“ S predstieraným súcitom pokrútila hlavou. Majiteľ taverne U Minotaura bol mimoriadne chlpatý. A také bolo aj jeho jedlo.

„Bola to chyba, ktorú už nikdy nezopakujem.“

Iris sa súhlasne usmiala, no keď zacítila vôňu mäsových pirohov, ktorá sa šírila z pochybnej taverne, zdvihla bradu a zhlboka sa nadýchla. „Ale voňajú lákavo.“

„Pokušeniu treba odolávať.“ Zasmial sa a potom znepokojene zamrmlal: „Už meškám.“

„Ach, to ma mrzí.“

„Mňa nie. Budem sa modliť, aby ste opäť videli.“

Vrzgot prútia oznamoval, že okolo nich prechádza košíkár obvešaný košmi.

„Nemusíte sa obťažovať.“ Usilovala sa, aby jej hlas znel bezstarostne. „Je čas, aby som prijala skutočnosť, že bohom je to jedno.“

„Môjmu nie.“

Pevne zovrela pery. Bolo jej jasné, aké má muž pohnútky. „Isteže. Ale za akú cenu?“ Zdvihla prst. „Počkajte, budem hádať. Dnes platí špeciálna ponuka.“ Iris sa otočila a vykročila k východu z tržnice, ktorá bola len niekoľko ulíc od jej domu. „Vďaka, ale ako som povedala, nemusíte sa obťažovať.“

Vychádzková palica sa jej zachytávala o nerovné dlažbové kamene. Keď si uvedomila, že muž ďalej kráča

vedľa nej, stuhli jej plecia. Očividne nepochopil, že jeho spoločnosť nie je vítaná, presne ako ten predavač.

„Nie je žiadna cena.“

„Vždy je nejaká cena,“ povedala odmeraným tónom. „Všetko niečo stojí. Nič nie je zadarmo.“ Kiežby sa mohla pohybovať rýchlejšie po spletitých uličkách tržnice. Prečo musí byť Paulínina pekáreň až na opačnom konci?

„Asi máte pravdu.“ Valentínove sandále sa šúchali o dlažbové kamene súčasne s jej. „Schopnosť modliť sa k môjmu bohu stojí veľmi veľa. Oveľa viac, než človek môže zaplatiť.“ Hovoril tak záhadne, tak rozhodne.

V hlave sa jej rozozvučal varovný signál. Pred jedným podvodníkom ju zachránil ďalší podvodník.

„Posca!“ zakričal majiteľ obchodu s falernským vínom. „Podávaná na úrovni a bez predsudkov.“

„Ak by ste chceli, mohli by sme sa spolu pomodliť,“ prehodil Valentín nenúteným tónom.

„Tu? A teraz?“ Mysľou jej prebehol panteón bohov, ale nevedela si spomenúť na jediného, ktorý by nevyžadoval kadidlo. „Ku ktorému bohu? Zrazu pochopila a prudko zastala. Ach nie. „Vy ste... *kresťan?*“ zašepkala.

To slovo bolo natoľko urážlivé, že ho nemohla vysloviť nahlas. Ustúpila o krok dozadu a spomenula si na všetky tie príbehy, ktoré sa o nich šírili. *Unášajú deti, pijú krv, v noci im rastú rohy.* Nebola to pravda. Tým si bola celkom istá.

Zhlboka sa nadýchol, aby jej odpovedal, ale nemal možnosť.

„Iris? Iris! Konečne! Všade som ťa hľadal.“

Titus. Jej dlhoročný a jediný priateľ.

Podľa toho, ako znel jeho hlas, volal na ňu z opačného konca uličky. Zamávala naňho.

„Veľmi rád som vás spoznal, Iris,“ povedal Valentín

v náhlom zhone, ktorý zvyčajne sprevádzal prítomnosť prétoriánskej gardy. „A budem sa za vás modliť.“

Silene sa usmiala. „Vďaka.“

Valentínove vzdalujúce sa kroky vystriedal klopot Titových vojenských čižiem podbitých cvokmi, keď prechádzal na druhú stranu uličky.

„Kto to bol?“

Kameň rýchlo vložila do meštaka. „Nikto.“ Prečo zaváhala, či má prezradiť Valentínovo meno?

Titovo ostentatívne mlčanie prezrádzalo, že jej neverí. Tita Didia Liberareho vychoval jej otec Quintus potom, ako Titovho otca zabili, a vždy ho považovala za staršieho brata, hoci si nikdy nebola celkom istá, či aj on ju berie ako mladšiu sestru.

„Vravel, že sa volá Valentín.“

„Obťažoval ťa?“ Hlas mal napätý, akoby naťahoval krk a v dave hľadal toho neznámeho muža.

„Odhovoril ma od kúpy bezcenného kameňa.“ Vzdychla si a pokračovala smerom k východu z tržnice.

„Takže sa za ním nemám rozbehnúť a zabiť ho?“ podpichol ju.

Pousmiala sa a pokrútila hlavou. „Zatiaľ nie.“

Vzdych bol nehybný a ťažký a z kamennej dlažby a okolitých budov vyžarovala horúčava. Pri východe na ulicu Titus zastal a chytil ju za ruku.

„Pozor, ide kára s odpadkami.“

„Čo tu vlastne robíš? Musí to byť výnimočný deň, keď si opustil svoju vzácnu kanceláriu.“

„Myslel som si... keďže dnes je... mohol by som ti...“

„Kúpiť pražené mandle v mede?“ prerušila ho. Nepáčil sa jej podtón ľútosti a výčitiek svedomia v jeho hlase. Nechcela si pripomínať tú nehodu. „Ak na tom trváš, s radosťou prijímam tvoju láskavú ponuku.“

Titus sa zasmial a podal predavačovi mandlí zopár mincí. Potom jej do dlane vložil vrecúško z palmových listov s teplými mandľami.

Vyšli z tržnice a pomaly kráčali ulicami, ktoré sa po každej zákrute zužovali, a pochtunávali si na pražených mandliach. Vánok, prehriaty teplom z tehlových budov, so sebou prinášal ostrý zápach z odtokových žlabov upchatých splaškami, hnijúcou zeleninou a kosťami.

„Pozor, mláka.“ Titus ju viedol okolo prekážok na ulici. „Rozbité sklo. „Dávaj pozor, kam stúpaš.“ Tón jeho hlasu sa zmenil, bol hlbší a vážnejší. „Kúpila si si dnes niečo na trhu?“

Spomenula si na kameň v meštiku, ale pokrútila hlavou.

„Škoda.“

Vedela, že to myslí úprimne. V ten strašný deň pred siedmimi rokmi bol s ňou. Dotkla sa okraja pally a prstami si prešla po jazve, ktorá sa tiahla cez čelo a ľavý spánok až na ľavú lícnu kosť, kde sa končila hrboľatým zrastom. Spustila ruku. Vedela, že už nikdy nebude vidieť. Nič z toho, čo skúsili, nepomohlo. Napriek tomu sa nedokázala ubrániť túžbe opäť vidieť oblohu zaplavenú farbami citrusových plodov, vidieť smiech v otcových očiach, vidieť, ako Titus vyzerá ako dospelý.

Odbočili na Cédrovú ulicu a do nosa jej udrel zápach špinavej bielizne a moču zozbieraného od okoloidúcich, ktorý sa používal ako bielidlo. Už bola takmer doma.

„Videl si otca?“

„Uvidím ho vo väznici. Má tam niekoho, s kým sa potrebujem rozprávať.“ Titus nemusel zachádzať do detailov. Do väzenia chodil len vtedy, keď chceli do-

stať z väzňov odpovede. A vždy keď tam šiel, otec sa vrátil domov veľmi neskoro.

„Opäť kresťania?“

„Tentoraz nie... pozor, rozbitý pohár.“ Odtiahol ju nabok.

„Dnes som jedného stretla.“

„Čože? Rozbitý pohár?“

Laktom ho štuchla do boku. „Nie, kresťana.“

„Toho muža, ktorý ťa odhovoril od kúpy kameňa? Mala si ma nechať, aby som ho zatvoril do väzenia. Naklonil sa k jej uchu. „A mal rohy?“

„Žiadne som nevidela.“

Titus si povzdychol. „Stále ti vravím, aby si bola všímavejšia!“

Iris sa nad jeho dobromyseľným podpichovaním pousmiala, ale pokračovala vážnym tónom. „Vravel, že sa bude za mňa modliť, aby som opäť videla.“

„A modlil sa?“ Jeho hlas bol napätý, akoby zadržal dych.

„Nie.“ Stiahla si pallu ešte nižšie do čela. „Myslím, že si ho vystrašil.“

„Našťastie.“

Titus otvoril bránu do dvora päťposchodovej inzulky a ustúpil nabok, aby mohla prejsť. Cesta z tržnice nebola dlhá, ale schodisko vedúce k bytu na štvrtom poschodí bolo nebezpečné. A na prízemí museli ešte prejsť okolo pracovne. Práčka Silvia nadávala otrokom, pretože spálili posteľnú bielizeň.

„Tá žena má ruky ako legionár,“ zašepkal Titus. „Dávaj pozor na kačku s močom.“

„Nechcel by si do nej opäť spadnúť, však?“ zachichotala sa Iris.

„Do smrti budem ľutovať, že som ti to povedal.“

„Ale tvoja tunika nikdy nebola belšia.“

Titus sa zhlboka nadýchol a rýchlo zmenil tému. „Nie- kto pečie morského vlka.“

Na dvore bol tieň, ale z rozpukaných dlažbových kameňov stále vyžarovala horúčava. Ozvali sa rýchle kroky.

„Moja drahá, nevidela si Priscillu?“ Dorme sa od staroby a strachu triasol hlas. Najstaršia obyvateľka inzuly sa bezradne motala po dvore a po kamennej dlažbe so štrngotom posúvala kanvice na polievanie.

„Kto je Priscilla?“ zašepkal Titus Iris do ucha. „Mal by som ju poznať?“

„Áno,“ zamrmlala si Iris pod nos. „Vy dvaja by ste si výborne rozumeli. Priscilla je Dormina sliepka.“

Titus sa zasmial. „Pečenú sliepku milujem.“

Štuchla ho laktom do brucha, dúfajúc, že ho Dorma nepočula. O Priscille nebolo hodno žartovať. Iris zvýšila hlas. „Myslím, že keď som ráno odchádzala, počula som ju na odpočívadle na treťom poschodí.“

„Na treťom poschodí?“ skríkla Dorma vydesene. Prefrnkla pomedzi nich takou rýchlosťou, že Iris zakopla, vrazila do Tita a takmer stratila rovnováhu.

„Falco sa vyhrážal, že ak ju ešte raz nájde vo svojej posteli, zje ju. Priscillaaa!“

Keď Titus pomohol Iris znova sa narovnať, odtiahol ruky od jej bokov a zhlboka sa nadýchol. „Radšej už pôjdem.“

Oboma rukami ho chytila za rameno. Bolo také široké, že prsty sa jej nedotýkali. „Nezostaneš na lov sliepky? Bude to ohromná zábava.“

„Iba ak by víťaz dostal toho morského vlka.“ Opäť sa zhlboka nadýchol a nežne jej odhrnul pallu z čela. „Uvidíme sa neskôr.“

Prikývla a opatrne vykročila hore schodmi. Našťastie dnes nikto nevyhadzoval manžela z bytu, a tak na schodisku neboli žiadne črepiny.

Iris vošla do jednoizbového bytu, skromne zariadeného nepoužívanou pecou na varenie, rozheganým stolom a tromi stoličkami. Pri zadnej stene stáli jej krosná a druhú polovicu izby rozdeľoval záves na dva priestory na spanie, jeden pre Iris a druhý pre jej otca. Keď s nimi ešte býval Titus a jeho ovdovená matka, spali na paletách v prednej časti miestnosti. Titova matka u nich zostala len niekoľko mesiacov, potom sa vydala a odsťahovala do Ostie. Titus s ňou nešiel, pretože mal v úmysle vstúpiť do prétoriánskej gardy.

Vychádzkovú palicu nechala pri dverách a vyšla na balkón, aby poliala bylinky a pelargónie v črepníkoch. Titus mal pravdu: niekto pečie morského vlka. Zavrela oči a nadýchla sa. Pečená ryba s citrónom a rozmarínom. Hoci zjedla zopár pražených mandlí, zaškvrkalo jej v žalúdku. Opäť sa bude musieť uspokojiť so suchým chlebom a olivami.

Na drevených doskách pod jej nohami sa mihol tieň vtáka. Doširoka otvorila oči.

Prebehli ňou zimomriavky a nechápavo hľadela na podlahu.

Vidí!

Srdce sa jej divoko rozbúšilo. Videla, ako sa jej dvíha ruka a prstami sa dotýka jemnej pokožky okolo očí, aby sa presvedčila, že ich má skutočne otvorené. Videla, ako sa jej rýchlo dvíha a klesá hrud', a videla aj okrúhle palce na nohách v jednoduchých sandáloch. Bála sa žmurknúť. Mala strach, že svetlo a tie nejasné sivé tvary zmiznú. Oči ju pálili a slzili. Prstami si chytila viečka, aby ich udržala otvorené. Lenže nepomohlo to.

Keď žmurkla, bolo po všetkom. Akoby v noci zhasla lampa. Slabý záblesk oslepujúceho svetla a rozmazané tvary zmizli a opäť sa ponorila do hustej hmly a víriacej temnoty.

Opäť žmurkla a od očakávania sa jej stiahlo hrdlo. Nič.

Na celom tele sa roztriasla a podlomili sa jej kolená. Klesla na zem a chrbtom sa oprela o stenu. Usilovala sa pochopiť, čo sa práve stalo. Bolo to skutočné... alebo nie? Možno to bola len spomienka na niečo, čo predtým videla. Nie, nebol to sen ani spomienka. Jednoducho videla.

Bolo to prosté a úžasné, ibaže to trvalo jediný okamih.

Chvíľu nepohnute sedela na balkóne, triasla sa a nevedela, či sa má smiať, alebo plakať. Na opačnej strane steny, o ktorú sa opierala, bolo *larárium* – domáci oltár pre božstvá, ktorý bol už taký preplnený, že sa tam žiadne iné božstvo nevošlo. Konečne sa na ňu bohovia usmiali? Vstala, potkynajúc sa vošla do izby a pred svätostánkom padla na kolená. Keď nalievala víno do malej misky ako nápojovú obeť bohom, ruky sa jej triasli.

Ale kto urobil ten zázrak? Panacea? Hygia? Asklepios?

Mysľou jej preletela myšlienka, ale hneď ju zavrhla. Nie. To nie je možné.

Myšlienka sa vrátila, ešte silnejšia. Zachvela sa. Nie. Valentín sa za ňu nemodlil. Nedal nijaký obetný dar. Jeho boh nemal dôvod niečo pre ňu urobiť. Jeho boha nepozná a on nepozná ju.

V mysli sa jej znova vynárali tie obrazy a lomcovali ňou protichodné pocity nádeje a zúfalstva. Odkiaľ to prišlo? Prečo to nezostalo? Vrátí sa to ešte niekedy?

„Ďakujem.“

Slovo, ktoré vyslovila šeptom, sa odrazilo od steny a rozplynulo ako dym z kadidla. Dostane sa do uší toho boha, ktorý jej vrátil nádej?

II

Quintus Magius sa pod príslym pohľadom tribúna prihrbil. Tribún Lucius Braccus si spojil prsty na rukách a ukazovákmi si poklepal po úzkej vrchnej pere.

„Obávam sa, že mi došli možnosti. A aj tebe.“ Pozrel sa na stôl a posunul pred Quinta drevenú tabuľku s radmi čísel a dátumov úhladne vtlačenými do vosku.

Quintovi chvíľu trvalo, kým pochopil, že je to podrobný účtovný záznam jeho finančného krachu. Vyplatené zálohy. Niekoľko pôžičiek z pokladnice prétoriánskej gardy, ktoré schválil tribún jeho kohorty – sám Lucius Braccus. Quintus prešiel prstom po dlhom zozname čísel a zastavil sa na súčte na spodnom okraji. *Mars a Jupiter*. Vyschlo mu v hrdle. Účtovníctvo mu nikdy nešlo veľmi dobre a nepočítal s tým, že úroky a poplatky porastú tak rýchlo a dosiahnu takú vysokú sumu.

Rozbúšilo sa mu srdce. „Každý sestercius z tých pôžičiek som minul v chrámoch,“ povedal na svoju obhajobu, ale vyznelo to hlucho. „Moja dcéra... zatiaľ sa výsledok nedostavil, ale čoskoro...“

Čoskoro čo? Aj keby bohovia prinavrátili Iris zrak, on sa stále bude topiť v dlhoch. Tie peniaze, ktoré si požičal na čary a kadidlá, na lekárov, elixíry a obetné dary v chrámoch, sa zázračne znovu neobjavia, keď sa Iris vráti zrak. Ak sa jej vôbec niekedy vráti.

Srdce mu búšilo ako splašené a v mysli mu krúžili známe obavy ako vozy na závodisku Circus Maximus. Mladší už nebude. A pre staré vojnové zranenie na nohe si ďalšiu prácu nenájde. A Iris? Nikto sa neožení so ženou prekliatou slepotou, nech by bola akokoľvek krásna. Čo by ju čakalo na ulici? Každá takáto myšlienka ho šlahla po srdci ako úder vozatajovho biča. Nikdy vážne nepremýšľal, ako splatí všetky tie dlhy, sústredil sa len na Iris a na to, aby sa jej prinavrátil zrak.

Obliala ho horúčava a na čelo mu vystúpili kropaje potu. V kancelárii bolo dusno. Priveľmi dusno. Potreboval sa napíť.

Tribún Braccus za poľným stolom pripomínajúcim dosku na skladacích nohách sa nahol dopredu a prehovoril tichým, súcitným hlasom: „Keby to bolo na mne, prižmúril by som oko.“ Rozhodil rukami. „Si dobrý muž. Vždy si verne slúžil Rímu, ale osud ťa za to primerane neodmenil.“

Keď sa odmlčal, aby sa zhlboka nadýchol, v Quintovi skrsla nádej, ktorú však Braccus vzápätí zmaril.

„Žiaľ, v týchto vojnových časoch si nemôžeme dovoliť byť takí zhovievaví. Prefekt Heraclianus dostal od cisára Claudia Gothica príkaz, že všetky pôžičky musia byť splatené v plnej výške.“ Opät sa odmlčal, aby mal Quintus možnosť túto správu vstrebať, kým mu zasadí posledný úder. „Zavolať som si ťa preto, lebo podľa podpísanej zmluvy musíš dlh splatiť do prvého februára, ináč budeš znášať dôsledky.“

„Dôsledky? Aké?“ Bič udrel ešte silnejšie. Quintovi sa zakrútila hlava. Do prvého februára? To je – palcom si prešiel po končekoch prstov – už o štyri mesiace.

„Celý tvoj majetok prepadne v prospech impéria a bude predaný.“

„Ale ja nemám nič hodnotné.“

Tribún Braccus sa zatváril súcítne, no v jeho bledomodrých očiach preletel záblesk chamtivosti.

„Tvoj dom, zariadenie, otroci, a ak by prišlo k najhoršiemu, aj ty a tvoja dcéra.“

Táto informácia vyrazila Quintovi dych a prikrčil sa na stoličke.

„Všetky peniaze som dal bohom! Ako mi môžu niečo také urobiť – mojej dcére? Nedostali už dost?“

Tribún Braccus narovnal na stole kopu korešpondencie a posunul kalamár. „Tie peniaze z pokladnice prétoriánskej gardy si nepožičali bohovia.“ Sánka mu stuhla a pohľadom švihol po Quintovi. „Na vine si len ty. A ty si ten, kto musí platiť.“

Tribún vstal a ukázal rukou na dvere. „Štyri mesiace.“

Quintus sa na roztrazených kolenách postavil a pozrel sa na tribúna. Dúfal, že veliteľ jeho kohorty zostávajúcej z tisícky mužov zmení názor, ale Braccus opäť ukázal na dvere. Quintus sa na pozdrav udrel pästou do hrude a odišiel. Bol celkom otupený a v panike preberal v mysli všetky možnosti, z ktorých ani jedna nebola dobrá. Čo povie Iris? Bude si myslieť, že je to všetko iba jej vina, a zrúti sa. Nie, nemôže jej to povedať. Ešte nie.

Zapadajúce slnko zahalilo mesto zlatočerveným tieňom. Quintus sa rozhodol, že nepôjde do väznice. Zo zvyku zamieril k chrámu Panacey, bohyni všeliečiteľky, kde v matne osvetlených sieňach pod chrámom čakala veštkyňa.

Tmavá pokožka veštkyne vo svetle farebných lúčok umiestnených vo výklenkoch za jej chrbtom priam žiarila. Na sebe mala prievitný červený chitón, a keď Quintovi naznačila, aby si sadol do kresla oproti nej, mo-

sadzné náramky na jej odhalených rukách zacvendžali. Sadol si a na stôl pokrytý flakátym zeleným hodvábom položil niekoľko mincí. V zatuchnutom vzduchu bolo cítiť zápach spáleniny.

„Vrátili ste sa.“ Zhrabla mince do dlane. „A nie ste šťastný.“

Keď neodpovedal, vypila obsah malého pohára. Svetlo sa odrážalo od panciera korytnačky v strede jej purpurového turbana. Položila pohár na stôl a pozrela sa Quintovi priamo do očí. Mal pocit, že jej pohľad mu zvlieka kožu z kostí a vidí mu priamo do duše. Nahla sa dopredu, chytila ho za širokú dľaň, otočila ju chrbtom dolu a prostredníkom prešla po čiarach. Jej oči, ktoré mali zvláštnu striebornú farbu, hľadeli naňho skleneným pohľadom. Quintus prehltoľ a posunul sa v kresle dozadu.

Pery veštkyne sa na okamih zdvihli do úsmevu, potom sa zamračila a na tvári sa jej objavili hlboké vrásky. „Nahnevali ste jedného z bohov.“

To bola novinka. Quintus sa narovnal a oblizol si pery. To by mohlo vysvetľovať jeho problémy aj Irisi-no prekliatie. „Ktorého boha? Ako? A prečo?“ spýtal sa chrapľavým, nedočkavým hlasom.

Veštkyňa sa pozrela cez neho a prehovorila tónom, ktorý vzbudzoval viac otázok, než prezrádzal. „Tento boh vám preukázal veľkú službu, ale vy ste si to nevšimli.“

„Veľkú službu?“ Quintus sa usiloval spomenúť si na čokoľvek, čo by aspoň vzdialene pripomínalo službu, malú či veľkú. Rany osudu ho celý život prenasledovali ako trojhlavý pes Kerberos. Jeho rodičia a súrodenci zomreli počas každoročnej jarnej choroby, ktorá sa šírila mestom medzi mladými, starými, bohatými

aj chudobnými bez rozdielu. Jeho žena Júlia zomrela pri pôrode Iris. V boji utrpel zranenie nohy. Zovrelo mu srdce. A potom Iris prišla o zrak vo veku, keď sa ostatné dievčatá vydávajú. Veľkú službu? Odfúkol si. To naozaj?

„Čaká na vás,“ pokračovala veštkyňa tichým, spevavým tónom.

Hruď mu zaplavilo zúfalstvo. Chytil veštkyňu za ruku. „Kto? Povedzte mi, ktorý boh... urobím čokoľvek!“

Veštkyňa zaškrípala zubami a prudko odtiahla ruku. Oči sa jej vyjasnili. „Neviem.“ Z tónu jej hlasu bolo cítiť strach a rýchlo odvrátila pohľad. Čo videla?

Quintus vyskočil na rovné nohy. „Čo tým myslíte, že neviete?“

„Neviem,“ zopakovala veštkyňa a pokrčila plecami. „Toho boha nepoznám. Netuším, ako sa volá.“ So škripotom odtlačila kreslo od stola, vstala a prekrížila si ruky na hrudi. „Už sem viac nechodte.“ Otočila sa a hlas sa jej chvel od strachu. „Neviem vám pomôcť.“

Quintus mal chuť zatriať ňou. Za čo jej zaplatil? Chcel odpovede. Zúfalo ich potreboval, ale namiesto toho dostal len ďalšie otázky. Ako má nájsť neznámeho boha, ktorý mu preukázal akúsi veľkú službu, o ktorej vôbec nič nevie? Otočil sa a rýchlym krokom zamieril k východu. Čižmy podbité cvokmi na mramorovej podlahe klepotali. Keď vyšiel z vlhkého tepla v miestnosti pod chrámom, obliat ho studený nočný vzduch. Všetci sú rovnakí. Kňazi a kňažky, haruspikovia a veštkyne, mágovia i liečitelia. *Zaplatte a my vám za to dáme prázdne nič zabalené do rituálu.*

Zranená noha ho bolela, ale nespomalil. Nezniesol myšlienku, že keď príde domov, pozrie sa Iris do prázdnych očí. Urobil všetko, čo má oddaný Riman robiť.

A čo dobré tá oddanosť jemu a jeho dcére priniesla? Bohovia mu buď nechcú pomôcť, alebo na to nemajú moc. Iris bola prekliata a teraz ešte k tomu prídu o všetok majetok.

Quintus pocítil ostrú bolesť v bedre a kolene a noha sa mu podlomila. Musel zastať. Preklínal staré vojnové zranenie, pre ktoré musel odísť z prétoriánskej gardy a skončil ako strážca vo väznici za polovičný plat. Vzdychol si a zamieril do najbližšej taverny, ktorá ponúkala lacnú poscu a údajne „čerstvé mušle“.

Vnútri bolo len zopár hostí. Sadol si k najbližšiemu stolu, ktorý bol pokrytý lepkavou vrstvou. Bez toho, aby si objednal, objavil sa pred ním hlinený pohár lacného, vodového vína. Skvelá obsluha. Vypil ho na jeden dúšok a hneď si objednal ďalší. Svoj žiaľ chcel utopiť vo víne a po treťom pohári sa mu konečne začala krútiť hlava. Lenže ani víno nedokázalo zastaviť spomienky, ktoré mu zaplavovali myseľ. Spomienky na to, ako sa dvere väznice prudko otvorili a Titus sa vptácal dovnútra. V náručí niesol Iris s napuchnutou, krvácajúcou tvárou. Bola a stále je nádherným kvetom, ktorý zmenil bezfarebnú zimu na rozkvitnutú jar. Práve preto ju začal volať Iris. Pohľad na ňu, zranenú v Titovom náručí, mu takmer zlomil srdce.

Quintus hodil do seba ďalší pohár a zamračil sa. Nemal jej dovoliť chodiť po meste tak slobodne. Možno, keby ju držal doma... Ale nie, Iris nikdy nemala v povahe sedieť doma. A on zasa nemal to srdce nútiť ju robiť niečo proti jej vôli.

Stalo sa to presne pred siedmimi rokmi. Quintus si objednal ďalší pohár. Bol pri nej, keď sa prebrala a prosila ho, aby zažal lampu. Vždy sa bála tmy. Lenže lampa vedľa jej postele horela. Iris mala oči doširoka otvorené

a hľadela naňho prázdny pohľadom. Kričal na lekára, prosil ho, aby niečo urobil.

Urobte niečo. Prosím.

Tie slová potom opakoval každému lekárovi, liečiteľovi, kňazovi a kňazke, bohovi a bohyni, veštkyňi a haruspikovi. A čo za to dostal? Nič.

Quintus vstal a položil na stôl zopár mincí. Keď neistým krokom zamieril do väznice, na opasku mu zaštrngotali kľúče. Na Tita takmer zabudol. Taverna bola našťastie blízko väznice, takže cestou ho nikto neprepadol. Keď sa vyštveral hore po schodoch zo zošliapaného travertínu, nočný strážnik Helix ho vítal s vyčítavým pohľadom a oznámil mu, že Titus si už vzal kľúče od ciel. Robil to často.

Väzenská kancelária bola malá a slabo osvetlená. V rohu stála pričňa a stenu vedľa nej zaberali police zapratané zvitkami s väzenskými záznamami, písacími tabuľkami a vecami väzňov, ktoré strážcovia považovali za nepredajné. Okované dubové dvere pri prični, ktoré viedli do hlavnej cely, boli odchýlené. Quintus podišiel k svojmu stolu, ktorý stál na troch nohách pred stenou s policami. Namiesto štvrtej nohy ho podpierala stolička. Jedného dňa ho možno niekto opraví.

Za okovanými dverami sa ozvali kroky, spočiatku tiché, potom čoraz hlasnejšie. Okolo okraja dverí zablikalo žlté svetlo a potom sa dvere so škripotom otvorili. Quintus si sadol na stoličku a posunul sa trochu nabok, aby sa nenapichol na zlomenú lištu. V nohe pocítil úľavu.

Z cely vyšiel Titus s lampášom v ruke. Na tvári mal výraz unaveného triumfu. Za desať rokov postupoval po rebríčku prétoriánskych hodností rýchlejšie ako tiberská horúčka na jar. Keby bol jeho otec nažive, bol by naňho hrdý.

„Dostal si, čo si potreboval?“

Titus zavrel dvere a prikývol. Naklonil sa nad umývadlo, aby si umyl ruky. Voda sa hneď sfarbila doružova. „Trochu to trvalo.“

„Nech žije cisár.“

Titus sa krivo usmial. „Ten tak skoro nezomrie... ak ho nezabije mor.“

„Čo sa povráva na uliciach?“

Titus si utrel ruky a špinavý uterák hodil na zem vedľa umývadla. Založil si ruky a širokými plecami sa oprel o stenu tvárou ku Quintovi. „To, čo vždy. Ľudia si myslia, že cisár Claudius je vojnový štváč. Keďže v Ríme je dostatok chleba a vína, myslia si, že vojna nie je taká nevyhnutná, ako sa hovorí. A teraz ešte toto. Počul si o tom novom nariadení?“

„Len fámy.“ Quintus sa pošúchal po hlave. Začínala ho bolieť. „Je to také zlé, ako sa povráva?“

„Začne platiť už o dva dni.“ Titus si obzrel nechty a opäť podišiel k umývadlu. „Ak si Claudius myslí, že teraz nie je oblúbený...“

Quintus pokrčil plecami. „Vojaci sa nikdy nemohli ženiť. A aj tak nás to nezastavilo.“

„Lenže toto je zákaz sobášov aj pre civilistov.“ Titus sa pozrel na špinavý uterák a utrel si ruky o stehná. „A potom bude nasledovať povolávanie slobodných mužov do armády.“ Založil si ruky za hlavou a začal si prezerat' oznámenia o hľadaných osobách pri východe z kancelárie. „Vojenská služba bola vždy dobrovoľná. A teraz, bez možnosti oženiť sa a vyhnúť sa vojenskej povinnosti... vypuknú nepokoje, aké sme ešte nevideli.“

„Ja to tak tragicky nevidím.“ Quintus sa otočil k Titovi. „Zákaz ešte nikdy nikomu nezabránil, aby postrčil notárovi zopár mincí za manželskú zmluvu.“

„Obvinenie z vlastizrady tomu určite zabráni.“ Titus nadvihol zopár papyrusov navrchu stola, pozrel sa pod ne a vrátil ich späť.

Quintus zahvízdal. „Zašiel až tak ďaleko?“

„Podľa prefekta je to už na papieri. Claudius Gothicus chce veľkú armádu a nezastaví sa pred ničím.“ Titus sa s prižmúrenými očami pozrel na Quinta. „Nevyzeráš dobre.“

„Nič mi nie je,“ zaklamal Quintus. „Stretol si Iris? Ako sa má?“

„Ako vždy.“ Titus prešiel cez miestnosť a začal sa prehrabávať v záznamoch na policiach. Odsunul niekoľko hromád zvitkov a spoza nich vytiahol malú amforu s vínom a dva poháre. Keď Quintus mávnutím ruky odmietol, nalial len sebe. „Tvári sa statočne, žartuje, smeje sa, ale –“ Odpil si hlt, a keď zbadal zúfalý výraz na Quintovej tvári, vetu nedokončil. Šklblo mu svalom v čelusti a zvyšok pohára dopil na jeden dúšok.

„Radšej sa už vrátim do Prétoriánskej pevnosti.“ Poháre a amforu vrátil do skrýše. „A aj ty by si si mal trochu oddýchnuť. Keď ohlásia ten zákaz sobášov, toto miesto sa zaplní vzbúrencami.“

„Nechceš tu prespať a vrátiť sa do pevnosti až ráno?“

Titus sa usmial. „Myslíš, že si neporadím s lupičmi?“

„Minulý týždeň zavraždili mestského strážnika.“

„Porovnávaš ma s mestským strážnikom?“ Titus pokrútil hlavou. „Musím sa vrátiť. Trecenarius chce vedieť, ako to dopadlo.“ Ukázal palcom na celu a vykročil k dverám. „Dobrá noc, Quintus.“

„Rob správne rozhodnutia.“

Titus odišiel s vyhýbavým smiechom a Quintus zamkol okované dvere nad tmavým schodiskom vedúcim do tichej cely. Ak sa ukáže, že Titus mal pravdu

o vzburách, domov sa nedostane celé dni. Pri pohľade na pričnú chvíľu váhal, či neprespí vo väznici, ale potom povedal Helixovi, že sa vráti za úsvitu, a vydal sa domov. Keď schádzal dolu schodiskom, cítil sa, akoby na chrbte niesol olovené závažia.

Pred ním sa rozprestieralo dlhé a dočista vyzametané Fórum, ktoré lemovali chrámy a verejné budovy. Mesačný svit sa odrážal od hladkej mramorovej fasády budovy Curia Iulia, v ktorej celé stáročia zasadal senát. Vo vzduchu bolo cítiť dym z tlejúceho kadidla na oltároch v Saturnovom chráme. Prešiel medzi budovami Curia Iulia a Basilica Emilia a potom sa preplietal úzkymi obytnými uličkami, ktoré boli na rozdiel od Fóra tmavé a plné odpadkov. Onedlho vošiel do farebnej brány, ktorá bola v mesačnom svite tmavá. Opatrne prešiel cez dvor, aby sa nezachytil o neviditeľné šnúry na bielizeň.

Nočný vzduch bol chladný, a hoci väčšina balkónových dvier bola zatvorená, prenikali cez ne zvuky zvnútra. Zaplakalo dieťa. Nieкто chrápal. Starí manželia sa opäť hádali, kričali na seba niečo o sliepke. Keď Quintus kráčal hore schodmi, kľúče na opasku mu štrngali, do bytu však vošiel tak ticho, ako sa len dalo. Dlážku osvetľoval iba tenký pruh mesačného svetla a zvyšok izby zahalovala tma. Tichý dych za závesom prezrádzal, že Iris už spí.

Zo zvyku si kľakol pred oltár a vo svojom vnútri hľadal niečo, čo by aspoň trochu pripomínalo vieru. Zapálil kadidlo a sledoval, ako blikoce pred hlinenou soškou bohyně Panacey a ožaruje ju oranžovým svetlom. *Bohyňa falošných nádejí*. Pri tej myšlienke pocítil náznak horkosti, ale nie ľútosti. Okolo sošky bohyně zotavenia Iaso a bohyně čistoty a zdravia Hygie sa krútil sivý kúdol štiplavého dymu.

Nemodlil sa. Nevedel, ku komu by sa mal modliť a ani čo viac by mal povedať. Kľačal na kolenách a sledoval dym. Krútil sa, bledý a priesvitný, čoraz tenší a tenší, až sa nakoniec celkom rozplynul. Zmietol pavučinu medzi skrúteným hadom Asklepia, boha lekárstva, a Akeso, bohyňou hojenia, a v zúfalstve si vložil tvár do dlaní. Tolko bohov a bohýň. Ako môže zistiť, ktoré božstvo si má udobriť, ktoré má vzývať? A čo ten neznámy boh, o ktorom hovorila veštkyňa? Ako ho nájde v tom množstve? Je to rímsky boh? Alebo grécky? Egyptský? Perzský?

Bolela ho hlava a mal prázdny žalúdok. Mal by sa vzdať a prijať vôľu bohov, no napriek tomu ďalej kľačal na podlahe, až mu od chladu celkom stuhli nohy a necítil si kolená. Hľadel na sošky zo svetlého dreva, z hlíny, mosadze a kameňa. Vzal jednu do ruky, chvíľu si prezeral jej nehybné telo, zahľadel sa do jej bezduchých očí, potom ju položil na podlahu a vzal do ruky druhú. Čoskoro bol oltár prázdny.

Quintus zapálil ďalšiu miskú kadidla a položil ju na prázdne miesto. Poklonil sa a prosil boha, ktorého nepoznal, o prepáčenie za to, že si nevšimol službu, ktorú mu preukázal.

Jeho nádej blikotala ako slabé svetielko v kalných vodách.

Ale neznámy boh mlčal.

Bol vzdialený.

A nehybný.